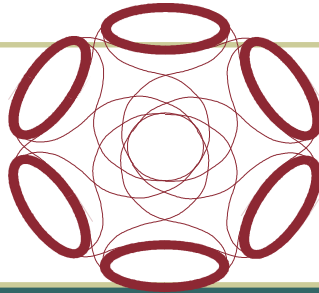

Gruppens udviklingsfaser **IGA 2015**

Gunvor Brandt

Gruppens udviklingsfaser

- **Karakteristisk udviklingsmodus/
fænomenologisk fremtræden**
- **Begrebslig forståelse og fortolkning
af fremtræden (forskelle og nuancer)**
- **Dynamisk forståelse af interaktionen
(inklusive stilhed)**

Gruppens udviklingsfaser implicerer

- **Forståelse med på en gang fokus på gruppeniveau og individniveau**
- **Eksponering for væsentlige livstemaer / eksistentielle temaer**

3

Foulkes om at starte i gruppe

”...what we experience in the first place is the group as a hole.”

- ”Gruppen som helhed er et begreb i gruppepsykoterapi uden hvilket alle andre observationer er mistolkede eller ufuldstændigt beskrevne”

4

Gruppen som helhed

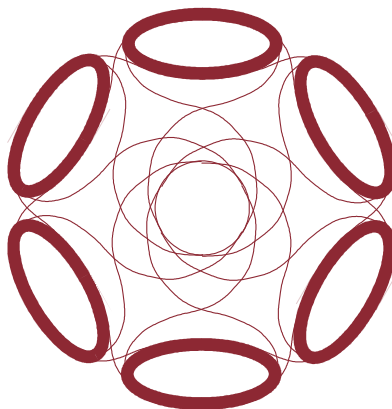

- Et reelt fysisk fænomen
- En forestilling hos gruppemedlemmerne (bevidst og ubevidst)
- Et mentalt felt
- Et kommunikativt netværk
- Den væsentligste analytiske enhed

5

MATRIX

Et forenende og samlende psykisk felt

6

Niveauer i matrix

- **Dynamisk matrix** – det kommunikative fællesskab som danner og udvikler sig i en gruppe (såvel bevidst som ubevidst kommunikation)
- **Grundmatrix** – det forud givne historiske kulturelle og sociale (bevidst såvel som ubevidst) - fra gruppens niveau gennem samfundets til artens

7

Individer

- **Knudepunkter i det kommunikative netværk**
- **Bærere af individuelle matrix (er bevidst og ubevidst medlemmer af grupper som de orienterer sig efter i handlinger og i holdninger)**
- **Gruppeafhængige og dybtliggende beslægtede**

8

Foulkes : En grundliggende ambivalenskonflikt

- ”...enormously strong forces operate immediately in favour of mutual attraction and mutual reaction between members of any group” (tiltrækning og reaktion)
- Trangen til at indgå i fællesskabet vs frygten for at tage skade

9

Konflikttemaer i Forholdet individ vs. gruppen

Afhængighed (selvstændighed)

Tilpasning (autonomi)

Autoritet og lederskab (oprør)

Forandring (stilstand)

10

Foulkes og gruppens udviklingsfaser

En enkel udviklingsmodel:

- Initialfasen (doktor/patient akse)
- Intermediærfasen (patient/patient akse)
- Terminalfasen (reaktualisering)

11

Foulkes om gruppens faser

Gruppens udviklingsfaser er betydningsmæssigt underordnet de individuelle gruppemedlemmers eksistentielle konflikt i forhold til overhovedet at deltage

(Al energi i gruppen stammer fra / eksisterer i gruppens medlemmer)

12

Mønstre i gruppers dynamik

- lagttagelser i socialpsykologien – og terapeutiske grupper
- Observerbare fænomener og mønstre fx konfliktløsningsevne, lederafhængighed, grænseregulering, tolerance overfor affekter
- En model baseret på forskellige forskningsfund

13

Tuckman (1965) – Karterud

- Orienteringsstadiet. ("forming ")
- Udveksling af information, finde ud af gruppens opgave. Forsigtig interaktion, høj grad af lederafhængighed og bekymring. Ængstelse og selvoptagethed
- Konfliktstadiet. ("storming") Uenighed om procedurer, udtryk for misfornøjelse, modstand og mere følelser. Kritik af leder og projekt, polarisering og obstruktion . Vrede og frustration

14

Tuckman (1965) – Karterud

- Sammenhold ("norming ")
- Øget sammenhold og fælleskab etablering af roller og standarder og relationer enighed om procedurer øget vi - følelse, højere grad af sikkerhed og forpligtelse i forhold til opgaven. Forhandling om positioner og roller
- Ydelse ("performing") Målopnåelse og målrettethed, ydelse og produktion, gensidighed og samarbejde
- Opløsning ("adjourning") Rolleafslutning, fuldførelse og reduktion af afhængighed.
Desintegration, tilbagetrækning, mere emotionalitet og sorg

15

Et udviklingspotentiale

- Gruppen kan sidde fast i processer og karakteristika som kendetegner tidlige faser
- Ikke en køreplan
- Terapeuten /lederen kan drive udviklingen fremad men ikke samtidig opnå en gruppeanalytisk kultur og en "moden gruppe"

16

Udviklingsdynamikken i de tidlige faser i terapigruppen

- Høje forventninger, højt angstniveau indledende idealisering og dependens i forhold til terapeuten
- Stigende spænding mellem individuelle behov, indledende idealisering og den påtrængende erfaring at behovene ikke umiddelbart indfries
- Skuffelsesreaktioner, kamp, resignation og erkendelse

17

Terapeutudbydelser i de tidlige udviklingsfaser

- Være hjælpsom og vise hvad det vil sige at forholde sig analyserende
- Undgå at indfri dependente fordringer
- Være opmærksom på at dreje forskudte vredesreaktioner tilbage til sig selv
- Forholde sig analyserende til gruppens situation mere end den enkeltes terapi

18

Terapeutydelse i de tidlige udviklingsfaser – på det indre plan

---

- Udsætte sig for gruppen udholde projektioner og spændinger
- Være sig rollen bevidst og holde sig flydende i gruppens proces
- Forholde sig bearbejdende til projektioner og terapeutrollens forhold til indre dynamik
- Fastholde troen på den terapeutiske proces

19

1. scenarie: Emotional labilitet i de tidlige faser: Højspændt

---

- **Tendens til at gøre det lettere end det er vs. ængstelse for det værste tænkelige**
- **Vrede og skuffelse forskydes**
- **Der opstår hurtigt voldsomme konflikter**

20

Rollernes betydning i gruppens udvikling – Agazarian

- **Grænsefænomen** mellem individ og gruppe.
- **Resultat af interaktion** mellem gruppens udviklingsbehov og individets egenskaber.
- **Bærer følelser**, som gruppen-som-helhed ikke kan rumme.
- Individets **interaktion med rollen og bevidstgørelse om rollens funktion** bringer gruppe videre i sin udvikling, og individet videre i sin udvikling.

21

Grupperoller i de tidlige udviklingsfaser

- Den alvidende overjægs-terapeut.
- Den identificerede patient.
- Surrogatlederen og / eller syndebukken.

22

Agazarian

- Arbejder med at bevare og acceptere rollerne, til de er ”brugt op”
- Arbejder med at rollernes arbejde ikke skal gøres af enkeltindivider
- Arbejder med sig selv i forhold til egen terapeutrolle

23

2. scenarie: Passivitet og lederafhængighed: Dødvande

- Tendens til at løse vanskelighederne på et overfladisk niveau.
- Gruppens medlemmer opfører sig ”u-dynamisk” og ”u-terapeutisk”, det emotionelle er rationaliseret væk
- Terapeuten oplever frustration og vrede

24

Dorothy Whitaker **Gruppe fokal konflikt**

Løsninger på fortløbende gruppekonflikter udgør gruppens kultur.

Restriktiv løsning (lindrer angst, men hæmmer og frustrerer og medfører nyt forstyrrende motiv).

Vellykket løsning (angstreduktion og mulighed for videre udfoldelse).

25

Dorothy Whitaker

- Terapeuten er opmærksom på forstyrrende motiver og reaktive motiver, som ligger under den aktuelle kommunikation.
- Fokuserer på **den reaktive frygt** i sine interventioner.
- Gennem empatisk forståelse og accept at fremme udforskende gruppesamtale om frygten og tidligere erfaringer/traumer hos de enkelte.

26

Antigruppe- fænomener ? (Nitzun)

- Forholder sig til reelle fænomener
- Spejler den nye terapeuts angst
- Er ikke nødvendigvis hjælpsom i forhold til at få øje på de frigørende, hjælpsomme kræfter i gruppens interaktionsnetværk
- Postulerer en antagonisme der er begrebsligt tvivlsom

27

Foulkes om terapeuten og gruppeanalyse

- ...Terapeuten skal gøre sig selv til del af det aktuelle problem og stille sig ansigt til ansigt med hvirvlen af konflikter "as a real person in his own right "
- (Gruppeanalysen).. "is an empirical arrangement based on the hard experience of trial and error, and succes"

28

Litteratur

- Agazarian, Yvonne M. : The phases of group development and the systems-centred group. I *Ring of Fire, Primitive Affects and Object Relations in Group Psychotherapy*. Routledge, London 1994.
- Bacal, Howard A. : Notes on the Optimal Responsiveness in the Group Process. I *Self Experiences in Group. Intersubjective and Self Psychological Pathways to Human Understanding*. London, 1998.
- Foulkes, S.H. og Anthony, E.J.: *Group Psychotherapy. The psychoanalytic Approach*. Second Edition. Maresfield Library, London 1990.
- Fried, Edrita: *The Narcissistic Beginning of the Therapy Group*. Group Therapy 1976, An Overview. Editors : Wolberg, L.R. & Aronson, M.L.
- Ganzarian, Ramon : The "bad" mother-group". I Tuttmann, S.(Ed.) *Psychoanalytic group theory and technique*. International Universities Press, Madison, CT 1991.
- Karterud, Sigmund : *Gruppeanalyse og psykodynamisk gruppepsykoterapi*. Pax forlag, Oslo 1999.
- Kauffman, Jeffrey: Group thanatropics. I *Ring of Fire, Primitive Affects and Object Relations in Group Psychotherapy*. Routledge, London 1994.
- Machenzie, K. Ry : *The Concept of Role as a Boundary Structure in small Groups*. Kap. 6 i Living Groups : Group Psychotherapy and General System theory. Brunner / Mazel Publishers, New York 1981.
- Nitsun, Morris : *The Anti – Group. Destructive forces in the group and their creative potential*. Routledge, London 1996
- Rutan, J. Scott & Stone, Walter N. : *Psychodynamic Group Psychotherapy*. Second Edition. The Guilford Press, New York 1993.
- Whitaker DS (2000): *Using Groups to Help People*. Second edition. Routledge, NY, USA.
- Yalome, Irvin D. : *The Theory and Practice of Group Psychotherapy*. Basic Books, New York 1995.